

СТ А Н О В И Щ Е

от доц. д-р ИВАН ХРИСТОВ РАНЧЕВ от ПУ „Паисий Хилендарски“

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на ПУ „Паисий Хилендарски“ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право /Наказателно право/

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр.33 от 17.04.2018г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра Наказателно-правни науки към Юридически факултет участва д-р Тервел Николов Георгиев.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата.

Със Заповед № Р33-3500/10.07.2018г. на Ректора на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури на горепосочения конкурс.

За участие в обявения конкурс е подал документи д-р Тервел Георгиев, който е приложил 1 монография.

Познавам д-р Георгиев още от времето, когато той беше редови асистент по наказателно право в ПУ, а аз задочен докторант в ИПН на БАН, като участвахме съвместно в научни конференции.

Впоследствие станахме колеги в катедрата по Наказателно-правни науки към Юридическия факултет на Пловдивския университет. През последната учебна година гл. асистент д-р Георгиев води лекции и упражнения като преподавател по наказателно право пред студентите от 2-ри курс в редовна форма на обучение с натовареност, съобразно утвърдения в университета норматив. В тази връзка, въпреки сериозната му ангажираност като преподавател и действащ адвокат, същият съумява да подпомага активно останалите колеги от катедрата и е много полезен за студентите. И по този повод, личните ми впечатления от неговата работа са много добри.

2. Общо за хабилитационния труд и неговите явни достойнства.

Преди да се даде характеристика на издадената от д-р Тервел Георгиев монография е добре да се отбележи, че същата е продиктувана от констатираните проблеми в правоприлагането по повод разглеждани с негово участие като адвокат наказателни дела. И последното обстоятелство очевидно го е мотивирало да разшири своите научни изследвания в тази насока и подготви монографията си.

Хабилитационният труд на д-р Тервел Георгиев е озаглавен „Някои необходими промени в наказателното право на Република България“ и е в същински обем от около 200 отпечатани страници, като при преброяването на знаците и привеждането им в стандартен формат, излиза, че са значително повече.

Не може да не направи впечатление многообразието на обсъжданата тематика от материалното наказателно право. От една страна това илюстрира амбициозността на автора, но от друга страна поставената пред аудиторията проблематика е твърде обемна, за да бъде обхваната изцяло в рамките на самостоятелно научно изследване.

Работата на д-р Георгиев е разпределена в общо петнадесет раздела и съдържа библиография само на български език. Позоваванията под линия на автора не са много - 40 на брой, за сметка на сериозния обем от използваната правна литература, като изложението му има не само научен, но и познавателен характер, т.е. е насочено към една по-широка аудитория.

3. Научни приноси и критични бележки в хабилитационната монография.

В първия раздел е дадена общата характеристика на института на неизбежната отбрана, като е обърнато внимание на законодателните промени в ДВ, бр. 62/1997г. елиминиращи възможностите за превишаването ѝ, както и последвалото обявяване за противоконституционни на голяма част от тях с Решение №19/21.11.1997г. по к.д. №13/1997г. на КС. Смятам, че колегата Георгиев не без основание критикува мотивите на конституционните съдии по някои от поставените въпроси, с оглед на възникналата полемика в общественото пространство, налагаща законодателното осъвременяване на този институт. Но би могъл в известна степен да спести текстуалното позоваване на горепосоченото решение на КС, за да могат да се открият по-ясно неговите виждания за промени в този институт.

Във втория раздел е разгледана общата характеристика на продължаваното престъпление и на някои от възникналите практически проблеми, свързани с първоначалната отмяна през 1992 г. и последващото му възстановяване през 1997 г. В тази връзка отново е направен подробен анализ на няколко решения на КС и е изложено становището на автора за явното противоречие на добавената разпоредба в чл.26, ал.6 от НК, която обезличава същността на този институт. Споделям напълно тези разсъждения на колегата /още повече и защото съвпадат с моите виждания в доктората ми от преди повече от 13 години/, но ми се струва с оглед на поставената в заглавието задача, че би било добре да се маркират и противоречията в практиката след възстановяването на института на продължаваното престъпление, продиктувани от несъвсем удачната формулировка на разпоредбата на §90 от ПЗР към ЗИДНК, обн. ДВ,

бр.103/2004г. за извършените при условията на опасен рецидив продължавани престъпления и наказването на дейците.

В третия раздел е обсъдена възможността за замяна на наложеното наказание „пробация“ с наказание „лишаване от свобода“, като е анализирано подробно Р. №5/2014г. по к.д. №2/2014г. на КС, с което е отхвърлено искането на ОСНК на ВКС за обявяването на противоконституционността на разпоредбата на чл.43а, т.2 от НК. По този повод намирам за логична тезата на автора, че тази възможност следва да се разглежда по-задълбочено в контекста на предстоящите сериозни промени в наказателния закон. Но остават някак встрани, породените сериозни противоречия в правоприлагането за последващата преценка на съда за приложението на чл.68, респ. чл.69 от НК за постановяване на отделно изтърпяване на отложеното преди това с предходна присъда наказание „лишаване от свобода“ във връзка с новозамененото наказание „пробация“ с „лишаване от свобода“ или за определяне на общо наказание по чл.25 НК.

Четвъртият раздел е отреден на нуждата от промени в правната уредба на условното осъждане и условното предсрочно освобождаване, като са обсъдени поредица от практически въпроси, свързани с приложението на разпоредбите на чл.66, ал.4, чл.67, ал.1 - 4, чл.68, ал.3 - 4, чл.70, ал.6 - 7 от НК и тук нямам забележки.

Петият раздел е свързан с правната уредба на погасяването на наказателното преследване поради изтекла давност с акцент върху необоснованото изменение в разпоредбата на чл.80, ал.1, т.5 от НК с ДВ, бр.26/2010г. и увеличения давностен срок от 2 на 3 години за най-леките престъпления, наказуеми с лишаване от свобода до 1 година или други по-леки наказания. Действително подобно законово изменение не следва да се прави главно, с оглед на изискването към работата на правоохранителните органи за разглеждането и приключването на наказателните дела в разумни срокове. Но едновременно с това, ако се съобрази с изменението в предходната норма на чл.80, ал.1, т.4 с ДВ, бр.62/1997г. за увеличената давност за наказателно преследване и за престъпленията наказуеми с лишаване от свобода за повече от една година, добре би било авторът да изложи становището си, ако остане предлагания от него стар срок по т.5 от 2 години, не би ли се получила още по-голяма дисонанс!?

Шестият раздел ясно очертава виждането на кандидата за диспропорцията в съдебната практика при приложението на разпоредбата на чл.88а, ал.3 от НК във връзка с изчислението на срока, установен в чл.87, ал.1 от НК по отношение на условно осъдените лица, което създава сериозна разлика между режима на реабилитацията по право и тази с акт на съда. В този смисъл се запознах с интерес с тезата на д-р Георгиев, че е наложително по законодателен път да се постави разграничение между

двете напълно различни по съществото си хипотези с изричното посочване, че осъденото лице би могло да поиска да бъде реабилитирано след изтичането на определения с присъдата изпитателен срок, така както е предвидено това да става в разпоредбата на чл.86, ал.1 от НК. Но разпоредбата на чл.88а, ал.3 от НК изрично сочи, че при условно осъждане и условно предсрочно освобождаване, срокът по ал.1 /респ. по чл. 82, ал.1/ започва да тече от деня, в който е изтекъл изпитателния срок и от тук се получава подобно наслагване на сроковете, т.е. проблемът който се поставя от колегата, макар и да е продиктуван от една донякъде житейска несправедливост, изисква по-сериозно преосмисляне на този институт най-вече в частта за т. нар. „абсолютна“ реабилитация спрямо типичната „съдебна“ такава и т.н.

Седмият раздел визира необходимите промени в нормативната уредба на престъпленията „обида“ и „клевета“.

В него д-р Георгиев, базирайки се на решенията на КС, се е постарал да обърне по-подробно внимание на сериозните обществени промени, които са довели до повишаване на безкритичността на отделните членове на обществото към разпространението на обидна и/или невярна информация. И последното води до намаляване на възможността да бъдат засегнати и накърнени честта или достойнството на лицата, спрямо които са отправени, наблягайки на морала на съвременните политически фигури и представители на държавната власт. Тази теза, макар и до голяма степен да е вярна, според мен все още не би могла да обоснове отпадането на високата степен на обществена опасност и противоправността на някои подобни прояви, което да налага заличаването на престъпленията по чл.146 - 148 от НК.

Осмият раздел е насочен към обсъждане на нуждата от промяна в правната уредба на престъпленията по чл.159 от НК.

Съвсем резонно авторът поставя на вниманието ни създадените от законодателя проблеми в правоприлагането във връзка с постоянните промени в разпоредбите на визираните многобройни разновидности на престъпните състави, които са с твърде неясен и широк обхват. Напълно споделям заключението на д-р Георгиев, че въпреки измененията в ДВ, бр.74/2015г., остава несъвършена в практически план пояснителна разпоредба на чл.93, т.28 от НК, която дава определение на понятието за порнографски материал. По този повод в моя хабилитационен труд преди години изразих идентично становище и последвалата промяна отново явно е несполучлива. Основателно е преценено, че заглавието на Раздел II „Разврат“ не отговаря на съвременните виждания по тази проблематика, а и престъпните състави на чл.159, ал.1 и ал.2 от НК не би следвало да намерят място в същия. Макар и да предполагам, че някои колеги няма да се съгласят с изводите на д-р Георгиев, смятам за редно изключването на

тези разпоредби от обхвата на наказателния закон и санкционирането им като административни правонарушения.

Деветият раздел има за предмет необходимите промени в правната уредба на престъплението „длъжностно присвояване“.

В този раздел не намирам за твърде удачни вижданията на автора, че при сегашните условия длъжностното присвояване е с несравнимо по-ниска степен на обществена опасност спрямо останалите престъпления против собствеността /респ. кражбата, грабежа, обсебването и измамата/, като предлага да се намалят размерите на предвидените наказания. Не се оспорва, че тенденцията в криминологичен аспект е тези престъпления да намаляват като относителен дял в цялостната престъпност, тъй като по-голяма част от тях се осъществява в частния сектор, където предвид на специфичните и затворени по своя характер отношения, трудно се стига до разкриването им от правоохранителните органи /в този аспект неслучайно се обсъждат законопроекти за инплантирането в частните фирми на служители под прикритие/. Също така очевидно правната уредба на този род посегателства се нуждае от сериозно усъвършенстване, но не би следвало да се омаловажава значимостта им, с оглед на сериозната степен на засягане на нормалния стопански стокооборот в държавата и размера на нанасяните материални вреди.

Десетият раздел е отреден на нуждата от промени в уредбата на престъпленията против кредиторите.

В него авторът сравнително сполучливо е съумял да селектира проблемите в правоприлагането по отношение на престъпните състави на чл.227б и чл.227в от НК, както и съответстващите разпоредби в ТЗ. И смятам за донякъде удачно предложението към законодателя по отношение на „умишления банкрут“ да се предвиди, че деянията ще са съставомерни, ако са осъществени след подаването на молбата за откриването на производство по несъстоятелност, а не както е досега – след откриването на самото производство и т.н.

Единадесетият раздел е отреден на промените в правната уредба на престъплението „изпиране на пари“.

Действително е твърде широка законодателната рамка за формите на изпълнителното деяние по чл.253, ал.1 от НК, но тя е поставена в чл.6 от Конвенцията на Съвета на Европа относно изпиране, издирване, изземване и конфискация на облагите от престъпление /обн. ДВ, бр. 43/94 г./. И в тази връзка намирам за по-значими от практическа гледна точка не обсъжданите, възможни форми на изпълнителното деяние, а по-скоро установяването и доказването на стоящото в основата на тези събития първоначално, респ. „предикатно“ престъпление.

Дванадесетия раздел има за обект обсъждането на необходимостта от промени в уредбата на престъплението „противозаконно държане на археологически обект“.

В него д-р Георгиев убедително е успял да изложи тезата си, че състава на престъплението по чл.278, ал.6 от НК по-скоро следва да бъде обект на наказване по административен ред в ЗКН, за разлика от останалите състави по чл.278, ал.1-5 от НК и по чл. 278а и чл.278б от НК.

Тринадесетият раздел визира нуждата от законова промяна в разпоредбата на чл.293а от НК.

Авторът, базирайки се на своя опит като практикуващ адвокат обоснова липсата на висока степен на обществена опасност на подобно деяние, предвид на настъпилите сериозни промени в разпоредбите на чл.442 – чл.455 от ГПК, които дават достатъчно възможности за принудително събиране на парични задължения от органите на държавното и частно съдебно изпълнение и т.н. Но при направения от мен бегъл преглед на обнародваната съдебна практика по този текст, установих че не са никак малко постановените съдебни актове, т.е. очевидно декриминализирането му би следвало да бъде обект на едно по-задълбочено обсъждане.

Четиринадесетият раздел е насочен към нуждата от промяна в правната уредба на престъплението „проституция“.

Трудно бих могъл да се съглася с виждането на д-р Георгиев, че „проституцията“ е дефинирана като състав на престъпление в нашия наказателен закон. Разпоредбата на чл.329, ал.1 от НК е много обща и визира една остаряла формулировка при съвсем други общественно-политически условия, когато се предвиди санкционирането на пълнолетно, работоспособно лице, което продължително време не се занимава с общественно-полезен труд, като получава нетрудови доходи по непозволен и неморален начин. Безспорно дадената от законодателя дефиниция позволява подвеждането под наказателна отговорност и извършването на подобна дейност, но възможните в действителността хипотези за получаване на нетрудови доходи без осъществяването на общественно-полезен труд по непозволен и неморален начин са много повече, а и твърде спорни в последния аспект от съвременна гледна точка. Затова намирам, че визираната разпоредба по-скоро няма място в наказателния кодекс, вместо да налага общественото обсъждане на бъдещето на наказателната противоправност на „проституцията“ в България в смисъла предлаган в монографията, което по-скоро е от социологически характер.

Петнадесетият раздел има за обект обсъждането на нуждата от промени в правната уредба на престъплението „противозаконно държане на наркотици“.

Тезата на автора за практическата неосъществимост на разпоредбата на чл.354, ал.5 от НК за „маловажни случаи“ на придобиване и държане на наркотично вещество, поради ограничителната дефиниция в чл.93, т.9 от НК донякъде е вярна, защото сравнително рядко се прилага в съдебната практика. Но остава спорна идеята му за радикална промяна в нормата на чл.354а, ал.3 от НК, която да даде възможност на едно установено по надлежния ред наркотично зависимо лице да избегне наказателната отговорност, тъй като в повечето случаи дилърите на дребно попадат в тази категория /подобно на обсъжданото преди време декриминализиране на еднократната доза/. Вярно тяхната наказателна отговорност би следвало да е по-занижена в сравнение с предходните ангажирани със същата неправомерна дейност лица, боравещи с по-значителни количества, но тези обстоятелства се установяват във всеки отделен инкриминиран случай.

В заключение, материалите, представени от д-р Тервел Георгиев отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България, Правилника за приложението му и съответния правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Независимо от някои от констатираните недостатъци в хабилитационния труд на д-р Тервел Георгиев, мога да изразя своята положителна оценка за научните и практически достойнства в неговата монография. Становището ми е, че кандидатът в конкурса е представил нужния научен труд по обем и задълбоченост, публикуван след материалите при защитата на образователна и научна степен „доктор“. В работата му има някои оригинални научни и приложни приноси, като същата е публикувана в издателството на Пловдивския университет. В този смисъл нужната добра научна и преподавателска квалификация на д-р Георгиев е извън съмнение.

Постигнатите от кандидата резултати в учебната и научно-изследователска дейност, съответстват напълно на специфичните изисквания на Юридическия факултет, приети с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

По този повод, след като се запознах и анализирах, представените в конкурса хабилитационен труд на д-р Тервел Георгиев, давам своята положителна оценка и препоръчвам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Юридическия факултет за избора му на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по професионално направление „Право“.

03.08.2018 г.
Гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ:
/доц. д-р Иван Ранчев/